

Van zoekrichtingen naar een inspirerende propositie

De gemeente Vijfheerenlanden heeft een fikse financiële tegenvaller moeten incasseren vanwege de toegewezen en inmiddels betaalde claim van Niemans Beton. Hiermee is de investeringsagenda van de gemeente flink onder druk komen te staan en kunnen tal van plannen niet meer uitgevoerd worden. De gemeenschap en het gebied van de Vijfheerenlanden ondervinden hiervan de schade.

Het bestuur van de gemeente van de Vijfheerenlanden heeft de verantwoordelijkheid om gegeven de nieuwe financiële situatie zodanige keuzes te maken dat de schade voor de gemeenschap beperkt wordt. En dat er tegelijkertijd zoveel mogelijk van de meest essentiële plannen toch tot realisatie wordt gebracht.

Het ministerie van BZK en de provincie Utrecht hebben zich bereid verklaard om vanuit een positieve grondhouding te kijken waar investeringsprogramma's, beleidsspeerpunten en subsidies van het Rijk en de provincie verbonden kunnen worden aan de opgaven en doelen van de Vijfheerenlanden.

De keuzes van het bestuur van de gemeente Vijfheerenlanden en het verbinden van beleidsdoelen van VHL, Rijk en provincie kunnen samen leiden tot een inspirerende agenda voor de gemeenschap (inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties) van de Vijfheerenlanden.

Berenschot richt zich op het maken van een propositie, die substantieel is (in omvang en financiële middelen), breed is (niet alleen over één of twee beleidsthema's) en de beleidsspeerpunten van de gemeente en medeoverheden verbindt. Deze propositie beschrijft kansrijke mogelijkheden voor bijdrages aan een inspirerende agenda.

De uitwerking vraagt om per onderwerp van de propositie een arrangement te maken. In een arrangement maken de gemeente Vijfheerenlanden én één of meer andere partijen/medeoverheden afspraken met elkaar. In het arrangement worden opgaves, doelen en resultaten vastgelegd, alsmede de voorwaarden waaronder het arrangement tot realisatie komt, inclusief de planning, de inzet van middelen en de governance.

De propositie geeft aan waar mogelijkheden liggen om tot zo'n arrangement te komen. Die propositie is echter meer dan een "ideeënbak". De mogelijkheden komen voort uit een vooronderzoek waarin beleidsinitiatieven van de Vijfheerenlanden verbonden zijn aan beleidsspeerpunten of uitvoeringsagenda's van medebesturen. Dat zijn de zoekrichtingen, die u als bijlage aan treft. En die voor de propositie één slag verder worden gebracht.

Deze zoekrichtingen worden in overleg met deskundige ambtenaren van de gemeenten en medebesturen (ministeries, provincie, waterschap, OMU en andere partijen) besproken, getoetst en verder geconcretiseerd. Dat betekent dat de zoekrichtingen in de vervolgstappen, die momenteel en in de komende weken plaatsvinden, van kleur verschieten. Er komen zaken bij en er vallen andere zaken weer af.

De zoekrichtingen geven aan, op basis van onderzoek en afstemming met medebesturen, waar mogelijkheden liggen. Ook wordt hier gekeken naar het gebruik van nationale en Europese subsidieregelingen. Het zijn serieuze indicaties, maar ze zijn zeker niet in beton gegoten. Zoals nu al blijkt. Zoekrichtingen zijn meer gedetailleerd, twee zoekrichtingen zijn samengevoegd. Ook kan blijken dat bijvoorbeeld Onderwijs interessant zal zijn. Ze geven de ruimte aan waar binnen straks de elementen van een propositie voor de Vijfheerenlanden gevonden gaan worden.

Afroken belasting over uitgekeerde claim aan Niemans Beton

Beschrijving zoekrichting:

Niemans Beton ontvangt overheidsgeld van de gemeente Vijfheerenlanden. Over dit bedrag moet Niemans Beton belasting afdragen aan een andere overheid, namelijk een fiscale afdracht via de belastingdienst aan het Rijk. De gedachte is om deze afdracht geheel of grotendeels te separeren en weer tegemoet te laten komen aan de investeringsagenda gericht op de Vijfheerenlanden.

Inschatting impact zoekrichting Berenschot:

Korte toelichting impact:

De financiële impact is groot. Het bedrag dat kan ontstaan heeft een omvang van tussen de € 5 en € 10 miljoen (Rijksbijdrage). De maatschappelijke impact is eveneens groot omdat de investeringen direct gericht zijn op bijdrages aan het gebied of de gemeenschap van Vijfheerenlanden, bijvoorbeeld op het gebied van wonen, energietransitie en stedelijke vernieuwing. De haalbaarheid is gering en zit in de benodigde coöperatie van het Ministerie van Financiën en de precedentwerking die uit gaat van de constructie.

Betrokken partijen:

Primair: ministerie van BZK en Financiën, gemeente Vijfheerenlanden. Bij de inkleuring van het investeringsfonds tevens andere vakministeries en mogelijk ook de provincie Utrecht.

Toelichting zoekrichting:

We zien een hoofdmogelijkheid en twee varianten om de afdracht van Niemans Beton aan de fiscus toe te laten stromen aan de investeringsagenda van Vijfheerenlanden. Ongetwijfeld zijn er meer invullingen en tussenvarianten.

Investeringsfonds Vijfheerenlanden; het Rijk en de gemeente Vijfheerenlanden komen een inhoudelijk investeringsprogramma voor de Vijfheerenlanden overeen. Het investeringsprogramma is nadrukkelijk gekoppeld aan opgaven, waarbij vooraf doelen en te bereiken resultaten overeen worden gekomen. Om het investeringsfonds te vullen stort het Rijk (vanuit de ingehouden belastingen) een bedrag van een aantal miljoenen in een investeringsfonds voor de Vijfheerenlanden. De gemeente stort een gelijk bedrag in het investeringsfonds. Een regiegroep Vijfheerenlanden, waarin het Rijk en de gemeente participeren, voert de regie over het realiseren van doelen en resultaten. De gemeente Vijfheerenlanden treedt op als kassier en ziet toe op de realisatie van bestedingen ten behoeve van de benoemde opgaven, doelen en resultaten.

Varianten zijn dat ook de provincie aan sluit en er een **Deal VHL – Rijk – Provincie** tot stand wordt gebracht. De drie partijen investeren ieder eenzelfde bedrag in het fonds. De regiegroep wordt uitgebreid met de provincie Utrecht. Verantwoording vindt plaats aan de gemeenteraad en aan Provinciale Staten. Ook is er een mogelijkheid om een **Revolving fund** te creëren. Op basis van het afroken van de fiscale afdracht van Niemans Beton stort het Rijk een vastgelegde hoeveelheid kapitaal in een 'revolving fonds'. De Vijfheerenlanden stort een gelijk bedrag in het fonds het gaat bij een revolving fonds om specifieke opgaven en daaraan gekoppelde doelen, die een publiek belang in de Vijfheerenlanden dienen. Ook hierbij geldt dat gemeente en Rijk samen de opgaves, doelen en te behalen resultaten overeen komen. De kassiersfunctie, de besteding en de toewijzing, alsmede de verantwoording geschiedt door Vijfheerenlanden.

Wat vraagt dit van de gemeente Vijfheerenlanden:

Partner zijn van het Rijk (en vice versa). Dat betekent samen de maatschappelijke opgaven, doelen en resultaten benoemen en samen investeren in het fonds. Bovendien moeten voorzieningen getroffen worden om het beheer, de verantwoording en de besteding van gelden strak te regelen. Het voordeel is dat hier met regio- en gebiedsagenda's, alsmede met de regiodeals al veel ervaring mee is opgedaan.

Beschrijving zoekrichting:

De gemeente Vijfheerenlanden heeft stevige ambities op het gebied van wonen. Zoals in de toekomstvisie “De juiste balans voor goed samenleven in Vijfheerenlanden” en in de woonvisie “Samen sterk met eigenheid en diversiteit” staat wonen niet op zichzelf. Het is verbonden aan de demografische ontwikkeling van de gemeenschap, aan de vitaliteit en de leefbaarheid van kernen, en aan andere ambities als op het vlak van duurzaamheid en goed ruimtegebruik.

Tegelijkertijd hebben de provincie/U10 en het Rijk ook op het vlak van wonen grote ambities. Deze zoekrichting richt zich op het verbinden van het beleid van Rijk en provincie met de mogelijkheden die de gemeente Vijfheerenlanden ziet. Om zo toekomstgericht gezamenlijk te investeren in een vitale gemeente waar sprake is van “het goede leven”.

Inschatting impact zoekrichting Berenschot:

Korte toelichting impact:

De financiële impact is relatief groot. Het belang van Rijk en provincie is groot, de opgave op het gebied van wonen is urgent. En er zit veel programmagedacht achter deze opgaves. Zeker indien die worden verbonden aan innovatie, duurzaamheid en stedelijke vernieuwing. De maatschappelijke relevantie is redelijk groot. Voor de kleinere kernen groter, omdat de groei (autonoom en naar behoefte) bijdraagt aan vitaliteit en leefbaarheid, maar geen grotere ingrepen vraagt die wel bij Vianen en Leerdam nodig zijn. De haalbaarheid is vanwege het belang en urgentie redelijk groot, maar wordt ook belemmerd door eventuele precedentwerking.

Betrokken partijen:

Primair: ministerie van BZK, provincie Utrecht, U10/16 en gemeente Vijfheerenlanden.

Toelichting zoekrichting:

De gemeente Vijfheerenlanden heeft nu een woningaanbod van circa 24.420 woningen. Vanuit de eigen autonome behoefte (groei aantal huishoudens) is hierbij de wens dat deze woningvoorraad groeit tot 27.000 woningen in 2030 en circa 28.300 in 2040. Van de extra woningen bestaat tenminste 30% uit sociale huur- en koopwoningen. Ook is er een extra accent voor het lage middensegment en senioren. Er zijn drie concrete elementen in deze zoekrichtingen.

- Omvang en voorwaarden woondeal VHL;** een hoofddeal over omvang van de bijdrage aan de 104.000 woningen die gepland staan voor de regio Utrecht (U10). Hierin speelt volume een rol, de mate waarin innovatie tot stand kan worden gebracht (en andere inhoudelijke wensen van Rijk en provincie). Grotere volumes en specifieke kenmerken van het te creëren woonaanbod kunnen het voor provincie en Rijk interessanter of gemakkelijker maken om financieel en inhoudelijk bij te dragen aan de VHL.
- Ondersteuning ontwikkeling Broekgraaf (Leerdam noord);** binnen de hoofddeal is de ontwikkeling van de nieuwe wijk Broekgraaf bij Leerdam een specifieke invulling. De verkennende gesprekken en toezeggingen moeten hier extra gestalte krijgen. Het gaat hier om kennis en financiële ondersteuning.
- Ontsluiting Broekgraaf;** het gaat hier specifiek om het inbrengen van kennis en financiële steun van rijk en provincie bij het creëren van een goede aansluiting van de wijk op de bestaande infrastructuur voor fiets, auto en openbaar vervoer.

Wat vraagt dit van de gemeente Vijfheerenlanden:

Samen met Rijk en provincie (en U10/16) bouwen aan een arrangement dat inhoudelijk en qua volume interessant is voor de andere bestuurlijke partners. Dit vraagt visie op het eigen gebied, een participatieve aanpak en tegelijkertijd een zakelijk en flexibele instelling. Opgavegericht denken en snel kunnen schakelen is hierbij een sleutelvoorwaarde.

Beschrijving zoekrichting:

Uit de Mobiliteitsvisie (2020) blijkt één van de belangrijkste knelpunten die op dit moment door inwoners ervaren wordt: de ontbrekende schakels en verbindingen voor fietsverkeer, met name tussen Leerdam – Vianen en Vianen – Utrecht. Deze zoekrichting onderzoekt de mogelijkheden voor het verbeteren en/of uitbreiden van het bestaande fietsnetwerk. Ook is er nadrukkelijk aandacht voor specifieke infrastructuur om fietsverkeer te stimuleren, bijvoorbeeld in de vorm van fietsenstalling bij grote OV-punten binnen de gemeente.

Inschatting impact zoekrichting Berenschot:

Financiën	Maatschappelijk	Haalbaarheid

Korte toelichting impact:

De financiële impact is relatief beperkt. Er zijn provinciale middelen beschikbaar voor deze zoekrichting, maar is ook altijd cofinanciering vanuit Vijfheerenlanden nodig. Ook de maatschappelijke impact lijkt relatief beperkt, al blijkt uit de Mobiliteitsvisie (2020) dat inwoners deze zoekrichting wel degelijk belangrijk vinden, vooral om de verschillende kernen binnen de gemeente (nog) beter te ontsluiten voor fietsverkeer en bovendien te verbinden met Utrecht (stad). De haalbaarheid van deze zoekrichting is relatief groot. Op deze onderwerpen sluiten de ambities van Vijfheerenlanden aan bij de regionale ambities en de ambities van de provincie.

Betrokken partijen:

Primair: provincie Utrecht en OMU (fiets parkeren) en de gemeente Vijfheerenlanden.

Toelichting zoekrichting:

De toenemende druk op de bestaande mobiliteitsnetwerken en de vergrote aandacht voor duurzamere en gezondere manieren van vervoer zorgen ervoor dat er steeds meer aandacht uitgaat naar het regionale fietsnetwerk. In de Mobiliteitsvisie (2020) heeft de gemeente de ambities voor de komende jaren geconcretiseerd. Deze zoekrichting richt zich daarom voornamelijk op het verbinden van het beleid van de provincie met de mogelijkheden die de gemeente Vijfheerenlanden ziet. Een aantal van deze maatregelen zijn ook al opgenomen in de planning van de projecten. Wellicht is het mogelijk om projecten op deze lijst naar voren te halen in de tijd. Om zo toekomstgericht gezamenlijk te investeren in een betere ontsluiting voor fietsverkeer binnen en buiten de gemeente en het vergroten van de (fiets)veiligheid.

Er zijn twee concrete elementen binnen deze zoekrichting:

1. **Uitbreiding fietsnetwerk;** voor inwoners en recreatief gebruik. In het initiële mobiliteitsplan (2020) van de gemeente Vijfheerenlanden zijn twaalf concrete maatregelen benoemd om het huidige fietsnetwerk uit te breiden en/of te verbeteren.
2. **Fietsparkeren;** het realiseren van voldoende en goede parkeerplaatsen voor fietsen. Bij deze zoekrichting wordt concreet gedacht aan fietsenstalling in Vianen en Leerdam. Zijn er nu nog niet. Herbestemming leegstaande panden. Mogelijke combinatie met OMU (Ontwikkelingsbedrijf Utrecht)/provincie Utrecht.

Wat vraagt dit van de gemeente Vijfheerenlanden:

Een bijdrage vanuit de provincie, of de OMU, vraagt binnen deze zoekrichting eigenlijk altijd om cofinanciering. Binnen het Mobiliteitsplan (2020) liggen een aantal concrete voorstellen voor maatregelen. Gezien de beschikbare middelen is het niet opportuun om al deze maatregelen op korte termijn te realiseren. Daarom is gewerkt aan een nieuw voorstel waarbij uitgegaan wordt van de ruimte in de lopende begroting. De behandeling hiervan heeft op 22 april in de gemeenteraad plaats gevonden. Wanneer deze is vastgesteld kunnen in overleg met de provincie concrete afspraken worden gemaakt over de financiering van deze maatregelen.

Versterken vitaliteit binnensteden, dorpskernen en winkelcentra

Beschrijving zoekrichting:

De gemeente Vijfheerenlanden heeft in de strategische visie “De juiste balans voor goed samenleven in Vijfheerenlanden” een ontwikkellijn neergelegd voor de 16 kernen. De vitaliteit en leefbaarheid is daarbij een belangrijk ankerpunt. In deze zoekrichting is gekeken naar mogelijkheden die de provincie, de OMU en het Rijk bieden om samen met de gemeente te investeren in leegstaande bedrijfspanden of panden die in eigendom zijn van de gemeente en niet eenvoudig door de “markt” een nieuwe bestemming krijgen.

Inschatting impact zoekrichting Berenschot:

Financiën	Maatschappelijk	Haalbaarheid

Korte toelichting impact:

De financiële impact is weliswaar beperkt, maar heeft toch van enige omvang vanwege het karakter van de investeringen. Die is namelijk gericht op onroerend goed. De maatschappelijke relevantie is zeker noemenswaardig, omdat het veelal een nieuwe invulling geeft in plekken die de gemeenschap vaak ervaart als “rotte” plekken. Tegelijkertijd zal het gaan om een beperkt aantal ingrepen waarmee de maatschappelijke impact ook beperkingen kent. De haalbaarheid is relatief groot. Er zijn specifieke fondsen bij provincie en OMU, en ook bij het Rijk en particuliere investeerders (met hulp) zijn mogelijkheden aanwezig.

Betrokken partijen:

Primair: provincie Utrecht, OMU, particuliere investeerders en gemeente Vijfheerenlanden.

Toelichting zoekrichting:

Bij iedere kern van de gemeente Vijfheerenlanden zijn panden aan te geven, waarbij een herbestemming niet vanzelf tot stand komt. Dit kan gaan over panden in bezit van de gemeente Vijfheerenlanden, waar de gemeente een direct belang als eigenaar heeft. Maar het gaat ook om particulier eigendom die ontwikkeling van een gebied in de weg staat en waar in de markt niet tot oplossingen gekomen kan worden. Het gaat bij deze zoekrichting om panden waar met provincie en OMU kan gekeken worden naar herbestemming of het verlagen van de drempel voor private partijen en woningbouwcorporaties.

Het gaat hierbij om drie categorieën:

- Herbestemming eigendomspanden van de gemeente;** op basis van de lijst van eigendomspanden van de gemeente kan worden bepaald, waar het wenselijk is om een nieuwe bestemming te vinden en waar de markt niet logisch of eenvoudig oplossingen aan biedt.
- Herbestemming leegstaande panden binnensteden.** In het binnenstedelijk gebied bevinden zich panden waarvoor herbestemming reeds jaren niet leidt tot oplossingen.
- Herbestemming oud-industriële/bedrijfspanden in VHL.** Daar waar de laatste decennia er een strikte scheiding van functies is toegepast, was dat vroeger zeker niet zo. Er zijn ook in de Vijfheerenlanden nog oude bedrijfspanden die niet automatisch leiden tot herbestemming. Vanwege specifieke kenmerken of bezwaren, zoals vervuilde grond.

Wat vraagt dit van de gemeente Vijfheerenlanden:

Een creatieve benadering in samenwerking met provincie en OMU enerzijds en private investeerders en woningbouwcorporaties anderzijds. De Vijfheerenlanden kan waarde toevoegen in de hantering van wet- en regelgeving, vergunningenbeleid en tevens als mede-investeerder.

Energie/duurzaamheid

Beschrijving zoekrichting:

Nederland staat, net als de gemeente Vijfheerenlanden, voor een forse opgave om een energietransitie door te maken. Hiervoor zijn dan ook veel financiële middelen beschikbaar: landelijk (pilots, in deals), provinciaal (subsidies, fondsen) en ook privaat (investeerders). Deze zoekrichting brengt in kaart of er voor Vijfheerenlanden deals te maken zijn die tot meer investeringsarmslag kunnen leiden.

Inschatting impact zoekrichting Berenschot:

Financiën	Maatschappelijk	Haalbaarheid

Korte toelichting impact:

Ondanks de forse omvang van de uitdaging, zijn de beschikbare middelen vaak beperkt (want procesgeld, het inhoudelijke geld moet überhaupt in scope komen). De maatschappelijke waarde is ook niet meteen groot: voor velen zal de energietransitie nog als ver weg voelen. Daarbij roepen veel duurzame energiebronnen (windmolens, zonneweides) juist ook maatschappelijke weerstand op. Qua haalbaarheid zijn er enerzijds mogelijkheden beschikbaar, maar is het ook ingewikkeld om daar als één gemeente specifiek voor in aanmerking te komen.

Betrokken partijen:

Rijk, provincie, netbeheerders en private investeerders.

Toelichting zoekrichting:

- Jaarlijks zijn er provinciale subsidiemogelijkheden voor onderzoek en procesondersteuning in de energietransitie (orde/grootte: € 3 miljoen per jaar voor de hele provincie).
- Ook zijn er voor de klimaatadaptatie mogelijke ondersteuningsbronnen beschikbaar.

Met de provincie bekijken we of/hoe deze mogelijkheden voor de gemeente Vijfheerenlanden interessant zouden kunnen zijn.

Daarnaast werkt het Rijk met pilots en experimenteer-programma's rond de energietransitie (aardgas-vrije wijken etc.). met hen wordt bekeken of er, eventueel in combinatie met de zoekrichting 'wonen' ook gekomen kan worden tot voor Vijfheerenlanden interessante mogelijkheden voor versnelling/ondersteuning van de duurzaamheidstransitie.

Wat vraagt dit van de gemeente Vijfheerenlanden:

Subsidies vanuit de provincie vragen binnen deze zoekrichting eigenlijk altijd cofinanciering. Dit geldt ook voor de nationale programma's en plannen. Kortom: zonder eigen investeringsbereidheid van de gemeente zal steun überhaupt niet te mobiliseren zijn.

Vitale wijken

Beschrijving zoekrichting:

De gemeente Vijfheerenlanden kent twee wijken die er minder goed voorstaan. Dit gaat om De Hagen in Vianen en Leerdam-West in Leerdam. In de formatie van het nieuwe kabinet is naar alle waarschijnlijkheid veel aandacht voor het investeren in wijken met een problematisch profiel. Hierdoor is het opportuun om te bezien of/welke investering vormgegeven kan worden met cofinanciering van rijksbijdragen, eventuele provinciale bijdragen en bijdragen van de gemeente Vijfheerenlanden zelf.

Inschatting impact zoekrichting Berenschot:

Financiën	Maatschappelijk	Haalbaarheid

Korte toelichting impact:

Het gaat naar alle waarschijnlijkheid niet om grote bedragen: de genoemde investeringen zijn veelal procesgeld om de kwaliteit van leven in de wijken aan te pakken. Échter, maatschappelijk kunnen deze investeringen veel betekenen en kunnen ze ook vrij zichtbaar zijn. Qua haalbaarheid is duidelijk dat zowel de provincie als het Rijk open staan voor gezamenlijke projecten die de betreffende wijken kunnen helpen. Daarmee is echter nog onvoldoende zicht op de precieze criteria.

Betrokken partijen:

Rijk, provincie en gemeente Vijfheerenlanden.

Toelichting zoekrichting:

- Bij het Rijk wordt gewerkt met en gedacht aan het versterken van gerichte wijkaanpakken om in probleemwijken waar sociaal-maatschappelijke omstandigheden niet gunstig zijn, tot doorbraken te komen. Met BZK verkennen we mogelijke contouren van deze aanpak om te bezien welke concrete mogelijkheden er voor de twee Vijfheerenlanden-wijken zijn.
- Vorig jaar ontvingen de gemeenten Utrecht, Nieuwegein en Zeist een regiodeal gericht op vitale wijkaanpak. Deze regiodeal was ook nadrukkelijk gericht op het ontwikkelen van lessen voor andere gemeenten in de regio. We zullen met BZK (en indien relevant met de provincie en de regiodeal-organisatie) verkennen in welke mate hier al lessen getrokken zijn en wat dit voor de mogelijkheden van VHL betekent. NB: bij de provincie is in elk geval geen aanvullende financiering op dit punt beschikbaar.
- De provincie Utrecht kent een subsidieprogramma voor inclusieve sport. We verkennen met de provincie in welke mate dit programma (primair gericht op sport voor jongeren) opportuun kan zijn om het sociale weefsel in de genoemde wijken van Vijfheerenlanden te versterken, om zo ook de vitaliteit van de wijken te helpen groeien.

Wat vraagt dit van de gemeente Vijfheerenlanden:

In elke situatie zal een concreet investeringsvoornemen van meerdere bestuurlijke partners altijd een bijdrage van Vijfheerenlanden vragen. Daarnaast vergt het vanuit de gemeente komen tot/aanbrengen van inzicht in de precieze situaties in de betreffende wijken, waardoor logica van de voorgestelde oplossingen ook aannemelijk wordt.

Kleine kernen

Beschrijving zoekrichting:

In heel Nederland hebben regio's te maken met concentraties van groei in steden en stagnatie of zelfs krimp in kleine kernen. Daarmee komt de leefbaarheid van grote groepen Nederlanders onder druk te staan: voorzieningen vallen weg, sociale samenhang neemt af door (grootschalige) leegstand, et cetera.

Om de leefbaarheid van buitengebied/platteland op peil te houden zijn er diverse subsidie- en investeringspakketten beschikbaar.

Inschatting impact zoekrichting Berenschot:

Financiën	Maatschappelijk	Haalbaarheid

Korte toelichting impact:

Ook hier geldt, net als bij de vitale wijken, dat investeringen/subsidies veelal procesgeld of klein inhoudelijk geld zijn. Vandaar de taxatie dat de financiële impact beperkt zal zijn. Maatschappelijk kunnen de impulsen, zeker voor de inwoners van de kleine kernen, juist heel betekenisvol zijn. Er is een scala aan mogelijkheden beschikbaar, dus de kans dat daarbinnen één of meerdere ideeën zouden kunnen lukken, lijkt aanwezig.

Betrokken partijen:

Rijk, gemeente Vijfheerenlanden en provincie.

Toelichting zoekrichting:

- De agenda Vitaal Platteland van de provincie Utrecht kent mogelijkheden tot het ondersteunen van lokale initiatieven ter bevordering van de versterking van de leefbaarheid in kleine kernen. Dit kan bijvoorbeeld gaan over:
  - In stand houden basisvoorzieningen vanwege marktfalen
  - Bevordering sociale cohesie
  - Organisatie culturele en of gemeenschappelijke activiteiten
- Het Rijk kent diverse (brede) mogelijkheden tot ondersteuning van sociale innovaties (in bijvoorbeeld zorg, basisvoorzieningen, energie, etc.). We onderzoeken met het Rijk mogelijkheden om tot zulke voornemens te komen.

Wat vraagt dit van de gemeente Vijfheerenlanden:

Het doen van aanvragen voor de betreffende subsidiemogelijkheden, waarbij nog onduidelijk is of cofinanciering altijd verplicht is.

Beschrijving zoekrichting:

De culturele sector is een sector die zichzelf over het algemeen niet kan bedruipen. Daarom wordt er in Nederland al op grote schaal steun verleend aan de culturele sector. In deze zoekrichting bezien we of landelijke of provinciale aanvullende financiële bijdrages aan de culturele sector in Vijfheerenlanden mogelijk zijn.

Inschatting impact zoekrichting Berenschot:

Financiën	Maatschappelijk	Haalbaarheid

Korte toelichting impact:

Over het algemeen gaat over het procesmiddelen (financiering voor onderzoek, verbeter-trajecten) of beperkte (altijd cofinanciering) bijdragen aan exploitatie van culturele voorzieningen. Vijfheerenlanden kent mooie historische plekken, Natura 2000 gebieden en natuurlijk het Glasmuseum in Leerdam, het stedelijk museum in Vianen en tal van andere culturele pareltjes. Tegelijkertijd heeft de gemeente geen grootschalige culturele attracties van groot provinciaal of landelijk belang. Cultuur is voor delen van de samenleving wel heel belangrijk én vaak voor velen zichtbaar. De haalbaarheid achten we niet groot omdat de cultuursector in Vijfheerenlanden geen uitzonderlijk en sterk onderscheidend profiel heeft én niet in aantoonbaar zwaarder weer verkeert dan vele andere culturele instellingen elders.

Betrokken partijen:

Primair: de provincie.

Toelichting zoekrichting:

De provincie kent een uitgebreid steunpakket voor culturele voorzieningen. In het oog springen twee regelingen:

1. **Fonds voor investering in erfgoedparels:** voor 2022 is budget beschikbaar voor restauraties aan historische buitenplaatsen, kerken en industrieel erfgoed.
2. **Fonds ter versterking van streek- en kasteelmusea** (nog niet door Staten vastgesteld) – specifiek gericht op het versterken van onderlinge verbindingen tussen streek- en kasteelmusea binnen de provincie Utrecht.

Daarnaast kijken we (met de provincie) naar mogelijkheden om vanuit de corona-steunpakketten voor de culturele sector aanvullende steun voor Vijfheerenlanden los te krijgen. NB: deze steun is veelal afhankelijk van de omvang van daadwerkelijk geleden schades door culturele instellingen en niet breder inzetbaar. Kortom: het gaat hier vooral om het bezien of er nog culturele instellingen binnen Vijfheerenlanden -naast de gemeentelijke steun- onvoldoende of geen gebruik van de regelingen maken, terwijl dat wel zou kunnen.

Wat vraagt dit van de gemeente Vijfheerenlanden:

Coronasteunmaatregelen voor de culturele sector vergen vrijwel altijd gemeentelijke cofinanciering. De voorwaarden voor het fonds ter versterking van de streekmusea is nog niet voldoende uitgewerkt.

Beschrijving zoekrichting:

Natuur maakt een belangrijk onderdeel uit van de gemeente Vijfheerenlanden. Zo is het gebied van de huidige gemeente gevormd in een voortdurende interactie van mens en natuur. Vooral water was – en is – een dominante kracht. Daarnaast heeft de gemeente met de Zouweboezem en de uiterwaarden van de Lek twee Natura 2000-natuurgebieden binnen de gemeentegrenzen. Deze zoekrichting richt zich op de kansen voor het vergroten en/of versterken van de natuurwaarde binnen de gemeente Vijfheerenlanden, bijvoorbeeld door het benutten van provinciale middelen (subsidies) of het benutten van meekoppelkansen in de plannen van waterschap Rivierenland.

Inschatting impact zoekrichting Berenschot:

Financiën	Maatschappelijk	Haalbaarheid
		

Korte toelichting impact:

De financiële impact lijkt relatief beperkt. Als er provinciale middelen beschikbaar zijn voor deze zoekrichting, is cofinanciering bijna altijd een vereiste (bijvoorbeeld 50%). Hetzelfde geldt voor de kansen bij waterschap Rivierenland. De maatschappelijke impact van deze zoekrichting wordt als redelijk goed ingeschat. De natuur binnen de gemeente is erg zichtbaar en wordt als belangrijk ervaren. De haalbaarheid van deze zoekrichting is redelijk groot. Op een aantal onderdelen zijn er hele specifieke middelen beschikbaar bij de provincie.

Betrokken partijen:

Primair: provincie Utrecht, waterschap Rivierenland en de gemeente Vijfheerenlanden.

Toelichting zoekrichting:

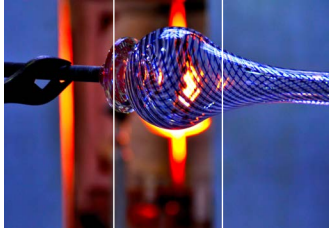
Binnen de zoekrichting natuur wordt voor zowel natuurontwikkeling (o.a. Natura 2000) als beleefbare natuur onderzocht in hoeverre de gemeente Vijfheerenlanden in samenwerking met partners initiatieven kan ondernemen.

Er zijn vier concrete elementen binnen deze zoekrichting:

- Vergroten natuurwaarde Zouweboezem (Natura 2000);** het huidige beheerplan stamt uit 2018 en loopt tot 2024. Deze zoekrichting gaat over het uitwerken van concrete plannen als input voor het nieuwe beheerplan.
- Versterken/vergroten Utrechts landschap;** Utrechts landschap heeft specifieke interesse in gronden binnen gemeente: o.a. riviernatuur langs de Lek en kronkelwaarden in Vijfheerenlanden.
- Versterken natuur door landbouwgrond om te vormen naar natuur;** subsidie (max. 85% waardedaling) voor eigenaren of erfpachters die landbouwgrond willen omzetten naar natuur of landschap (of kwaliteit willen verhogen).
- Vergroten natuurwaarde uiterwaarden Lek (Natura 2000);** het beheerplan liep tot en met 2020 en is éénmalig verlengd voor de periode 2021-2026. Deze zoekrichting gaat over het uitwerken van concrete plannen als input voor het nieuwe beheerplan.

Wat vraagt dit van de gemeente Vijfheerenlanden:

Deze zoekrichting vraagt een creatieve benadering in samenwerking met provincie en het waterschap. Het is belangrijk om (ambtelijk) te kijken naar de overlap tussen gemeentelijke ambities en beschikbare provinciale middelen. Daarnaast is het zaak om (eventuele) meekoppelkansen in de (beheer)plannen van het waterschap optimaal te benutten. Afhankelijk van de keuze voor de initiatieven binnen deze zoekrichting is ook cofinanciering vanuit de gemeente nodig.

Recreatie en toerisme

Beschrijving zoekrichting:

De gemeente Vijfheerenlanden heeft toeristen en recreanten met een afwisseling van landelijk gebied, water, natuur, oude stadjes en cultureel erfgoed, het nodige te bieden. Het is de ambitie van de gemeente om de merken Vrijstad Vianen en Glasstad Leerdam verder uit te bouwen, in verbinding met het buitengebied. Daarnaast beschikt de gemeente met de "Diefdijk", op de nominatie als werelderfgoed, over een potentiële publiekstrekker van formaat. Bij deze zoekrichting worden de concrete mogelijkheden voor de genoemde initiatieven in kaart gebracht. Ook wordt in de bredere context van recreatie en toerisme onderzocht welke aanvullende kansen er voor de gemeente liggen.

Inschatting impact zoekrichting Berenschot:

Financiën	Maatschappelijk	Haalbaarheid
		

Korte toelichting impact:

De financiële impact lijkt relatief beperkt. Als er al (provinciale) middelen beschikbaar zijn voor deze zoekrichting, is cofinanciering bijna altijd een vereiste (bijvoorbeeld 50%). De maatschappelijke impact van deze zoekrichting wordt als redelijk beperkt ingeschat, ook omdat de maatregelen wat minder (direct) zichtbaar lijken voor de inwoners van de gemeente. De haalbaarheid van deze zoekrichting wordt als redelijk goed ingeschat. Op een aantal onderdelen zijn er hele specifieke middelen beschikbaar bij de provincie. Voor andere onderdelen zijn geen/minder middelen beschikbaar bij partners en is realisatie voor een groot deel afhankelijk van middelen van de gemeente Vijfheerenlanden.

Betrokken partijen:

Primair: provincie Utrecht, waterschap Rivierenland en gemeente Vijfheerenlanden.

Toelichting zoekrichting:

De gemeente Vijfheerenlanden beschikt over het nodige, vaak nog niet volledig benutte, potentieel op het gebied van recreatie en toerisme. Het gaat bij deze zoekrichting om samen met partners concrete initiatieven te identificeren, die kunnen bijdragen aan het stimuleren van de lokale werkgelegenheid en lokale economie.

Er zijn zes concrete elementen binnen deze zoekrichting:

1. **Taskforce 'Werelderfgoed Diefdijk'**; met promotie, onderhoud en beheer kunst en facilitaire voorzieningen, extra natuur, wandel- en fietsvoorzieningen.
2. **Glasstad Leerdam en Vrijstad Vianen**; versterken van de merken Leerdam Glasstad en Vianen Vrijstad en als gemeente hier nadrukkelijk op profileren om zo het toeristische profiel van de gemeente te verstevigen.
3. **Versterken natuurgebieden (incl. Natura 2000)**; de combinatie van Natura 2000 en andere natuurgebieden om zo de recreatie mogelijkheden in het gebied voor wandelaars, fietsers en watersporters te vergroten.
4. **Participatie in het recreatieschap**; Recreatie Midden-Nederland beheert en ontwikkelt een divers aanbod aan (vrij) toegankelijke en eigentijdse recreatievoorzieningen in het buitengebied.
5. **Vernieuwing en intensivering Recreatie en Toerisme (procesgeld, participatie en investeringsgeld)**; O.a. diverse provinciale subsidies voor routenetwerk (fietsen, wandelen, varen), toeristische overstap punten (TOP's).
6. **Watertoerisme**; de ligging aan de Merwede biedt kansen voor watertoerisme, welke middels mogelijk procesgeld van de provincie in een masterplan toerisme verder uitgewerkt kunnen worden.

Wat vraagt dit van de gemeente Vijfheerenlanden:

Deze zoekrichting vraagt een creatieve benadering in samenwerking met provincie en het waterschap. Het is belangrijk om (ambtelijk) te kijken naar de overlap tussen gemeentelijke ambities en beschikbare provinciale middelen. Daarnaast is het zaak om (eventuele) meekoppelkansen in de (beheer)plannen van het waterschap optimaal te benutten. Afhankelijk van de keuze voor de initiatieven binnen deze zoekrichting is ook cofinanciering vanuit de gemeente nodig.

Versterking integraliteit mobiliteit – bedrijventerreinen – arbeidsmarkt

Beschrijving zoekrichting:

De gemeente Vijfheerenlanden heeft in de toekomstvisie “De juiste balans voor goed samenleven in Vijfheerenlanden” een ontwikkellijn neergelegd voor onder andere mobiliteit, economie en arbeidsmarkt. Waar door Corona smart mobility een enorme impuls heeft gekregen, is de economie tegelijkertijd ook nog steeds afhankelijk van goede bedrijventerreinen en bereikbaarheid. De uitdaging die deze zoekrichting in zich heeft, is het ontwikkelen van een integraal beleid waarin de kwaliteit en de aard van de bedrijventerreinen verbonden zijn aan bereikbaarheid en verbinding met Utrecht en Breda/Gorinchem. En aan de arbeidsmarkt in de regio van de bedrijventerreinen.

Inschatting impact zoekrichting Berenschot:

Financiën	Maatschappelijk	Haalbaarheid

Korte toelichting impact:

De financiële impact is redelijk. Investerings in arbeidsmarkt, mobiliteit en infrastructuur zijn relatief groot. De specifieke combinatie van de drie elementen leidt tot een beperktere financiële impact. Maatschappelijk is de combinatie relevant, maar voor inwoners abstract en ver weg. Vooral ondernemers hebben hierbij in directe zin een groot belang. De haalbaarheid is beperkt, vanwege het feit dat er een complex arrangement moet worden samengesteld.

Betrokken partijen:

Primair: provincie Utrecht, OMU, ministerie IenW en EZ, de gemeente Vijfheerenlanden.

Toelichting zoekrichting:

De Vijfheerenlanden heeft een drietal bedrijventerreinen bij de kernen Meerkerk, Vianen en Leerdam. De hoeveelheid uitbreidingsmogelijkheden is beperkt. Wel is de mogelijkheid aanwezig om de bedrijventerreinen te versterken door middel van een scherper profiel. Passend bij een gewenste en realistische ontwikkeling van de arbeidsmarkt, alsmede de verbinding met andere centra van bedrijvigheid (Gorinchem/Breda en Utrecht). Een versterking van de economische positie van de Vijfheerenlanden geschiedt in deze zoekrichting door in samenhang te investeren in de driehoek ‘bedrijventerreinen – mobiliteit – arbeidsmarkt’.

Wat vraagt dit van de gemeente Vijfheerenlanden:

Beleid- en planvorming, langjarig beleid in samenwerking met andere regio's en in de gemeente/regio in samenwerking met bedrijfsleven en onderwijs (triple helix).